

SAKSBEHANDLER
Jostein Løvdal

VÅR REF.
20/02186-2

ARK. Sakarkiv
1.10.1

DERES REF.
19/4863

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
07.02.2020

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Kunnskapsdepartementet
Pb 8119 Dep
0032 OSLO

Særfinansiering av utsatte humaniorafag - høring

Riksantikvaren har ikke fått tilsendt rapporten på høring, men vi vil gjerne avgi en uttalelse. Fylkeskommunene, som har viktige oppgaver på kulturminnefeltet, er heller ikke spurt. En del av mandatet til ekspertgruppen har vært å vurdere samfunnsbehov, herunder arbeidslivets og ulike sektors behov, som kan gi grunn til særfinansiering eller andre tiltak for utsatte humaniorafag. Kulturminneforvaltningen trenger medarbeidere med kompetanse i flere humaniorafag, og gode fagmiljøer innen humaniora å samarbeide med. På denne bakgrunn mener Riksantikvaren at høringen burde ha omfattet en større del av kulturminneforvaltningen.

Avgrensningen av utsatte fag

Ekspertgruppens definisjon av utsatte fag bør diskuteres. Når et fag «er tenkt lagt ned ved en institusjon som tilbyr dette som siste gjenværende fag nasjonalt», har det trolig skjedd en svekkelse av fagtilbudet over tid, og det kan være i seneste laget å reagere. Utviklingen kan ha kommet så langt at det vil kreve mye ressurser å få fagtilbudet på solide føtter igjen. Definisjonen ser også bort fra at det kan være vesentlig for et lite fagfelt at det undervises og forskes på det ved flere læresteder.

Etter mandatet skulle ekspertgruppen vurdere *hvilke faktorer som gjør det vanskelig å opprettholde små humaniorafag på en ordinær måte og hvilke forutsetninger som må oppfylles for at det skal være mulig å opprettholde slike fag på sikt*. Dette er vurderinger som etter vår mening er viktige både for å definere utsatte fag på en måte som treffer de reelle utfordringene, og ikke minst for å utforme tiltak som gir effekt. Men vi finner ikke ekspertgruppens vurderinger av disse temaene i rapporten.

Dersom ekspertgruppens relativt strenge definisjon av utsatte fag legges til grunn, frykter vi at en særfinansieringsordning ikke vil fange opp de reelle utfordringene lærestedene møter med utsatte humaniorafag.

Samfunnsbehov

Kulturminneforvaltningens behov for humaniorafag er dels knyttet til lovpålagt oppgaver, for eksempel myndighetsoppgaver etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven. Ekspertgruppen har rett i at dette fordrer en nasjonal utdanning i arkeologi. Men etter lovverket har kulturminneforvaltningen også oppgaver med bygninger og anlegg av mange slag, kulturmiljøer og landskap, byer og tettsteder, både myndighetsutøvelse og rådgivning. I tråd med politiske føringer arbeider kulturminneforvaltningen i tillegg med å utvikle forvaltningsområdet og tar aktivt del i samfunnsdebatten om feltet. Behovet for humaniorafag omfatter derfor blant annet historie, kulturhistorie, kunsthistorie, kulturminneforvaltning og konservering.

For kulturminneforvaltningen er det viktig å kunne dra veksler på eksterne kompetansemiljøer, for eksempel i klassiske språk, norrønt (skrifttolkning o.a.) og museumsfag.

I tillegg til at fagene finnes, har det betydning i hvilken grad innholdet er samfunnsrelevant. Vi ser for eksempel at studietilbudet i kulturminneforvaltning ved NTNU gir et verdifullt tilskudd av generalister på kulturminnefeltet. På den annen side har innlemmingen av det tidligere etnologifaget i kulturhistoriefaget, ført til at kandidatene får mindre kunnskap om materiell kulturarv.

Riksantikvaren vil også peke på at samspillet mellom humaniora, naturvitenskap og samfunnsfag er viktig for å svare på mange av behovene på kulturminnefeltet. Landet trenger derfor læresteder i humaniorafag som evner å utvikle sine studietilbud i samarbeid med de nevnte fagområdene.

Gradsnivå

Den finansieringsordningen som ekspertgruppen foreslår, er forbeholdt masternivå. Riksantikvaren er enig i at masternivået er det riktige å prioritere hvis tiltak kun skal rettes mot ett gradsnivå. Men vi etterlyser en grundigere drøfting av hvordan samfunnsbehovet og situasjonen er på bachelornivå. Bachelor kan være en verdifull komponent i fagkretsen til medarbeidere i kulturminneforvaltningen. Vi vil i tillegg peke på at kulturminneforvaltningens samfunnsbehov også omfatter doktorgradsnivå. Det er derfor nødvendig å ha humaniorafagmiljøer som «produserer» doktorgradsstudenter.

Forslaget til særfinansieringsordning

I tråd med innvendingene mot ekspertgruppens avgrensning av utsatte fag, er vi betenkt over om den foreslåtte beredskapsløsningen blir for defensiv. Den vil nok kunne løse utfordringer i noen situasjoner, men blir den «for sen på avtrekkeren» i andre?

Ekspertgruppen legger stor vekt på å unngå virkemidler som kan virke konserverende på utviklingen av fagtilbud, og det synes å bety mye for at gruppen er så vidt kritisk til andre løsninger. Det kan være gode grunner for å videreføre fagtradisjoner og kontinuitet i fag, ikke minst i små og utsatte fag.

Riksantikvaren anbefaler at man ser nærmere på om alternativ 2 (utlysning av faste midler til små, utsatte fag) likevel kan være hensiktsmessig.

Vennlig hilsen

Leidulf Mydland (e.f.)
seksjonssjef

Jostein Løvdal
fagdirektør

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift